

פרפראות לפרשת השבוע

חדש הרחמים והסליחות

מחזור
ומספח

בס"ד פרשת נצבים – וילך תשפ"ו מתוך ספר דברות גרסון להגה"צ ר' גרשון שטיינברג זצ"ל

בריא, אמר לחולה אם כן למה אתה גונח הלא הלב בריא. והמבין יבין.

וישלכם ה' – גדולה, רמז לשלושים דורות שיש מאברהם עד צדקיהו המלך האחרון בבית ראשון. שבזמנו התחיל הגלות. הנסתרת לה' אל-הינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם. חז"ל אומרים למה לא נתגלה שכר המצות, כדי שלא יבחרו במצות, אחד יאמר המצוה הזאת משתלמת לי יותר ויעזוב מצוות אחרות. רק שתי מצות נתגלה שכרם שילוח הקן, וכיבוד אב ואם, זה שאמר הפסוק הנסתרות לה' אלו קינו כל שאר המצות נסתרות ולא נגלה שכרם, אבל רק שילוח הקן שהם לנו, וכיבוד אב ואם שהם לבנינו נתגלה שכרם, כדי "לעשות את כל התורה הזאת" ולא יבחרו במצות (מפרשים).

רבינו בחיי כותב שמעתי בשם הרמב"ם ז"ל בפירוש פסוק הנסתרות לה' אל-הינו, שסודות התורה הנסתרים וטעם המצות ידועים לה', ואם יזכה אדם לידע שמץ משרש המצוה ועיקרה בנסתר לא יאמר שהוא פטור מן הנגלה ולא יעשה המצוה בגופו ממש, שאין לו להמנע מקיומו בנגלה, שהרי הנגלות לנו ולבנינו לעשות. רש"י אומר למה נקוד על לנו ולבנינו, ועל עי"ן ד"ע"ד, לדרוש שאף על הנגלות לא ענש הרבים עד שעברו את הירדן, משקבלו עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל ונעשו ערבים זה לזה. וכתוב בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ה) שבירדן אמר להם יהושע אם אין אתם מקבלין עליכם הנסתרות באין מים ושוטפין אתכם, ורש"י פירש במסכת סנהדרין (מג ע"ב) כי משקבלו עליהם השבועה נתחייבו בנסתרות, והיה ראוי לינקד על "לה' אל-הינו" כדי לדרוש שאין הנסתרות לה' לבדו כי גם לנו הם, אבל לפי שאין כבוד השם לינקד נקוד על "לנו ולבנינו" במקומו. וניקד גם אות עי"ן של "עד עולם" שלא נפרש מעולם ועד עולם, אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהוג עד עולם.

ורבינו בחיי כותב דהוצרך לינקד גם אות עי"ן מפני שצריך לנקד כנגד י"א אותיות שיש ב"לה' אל-הינו" שהרי שם היה צריך להיות הניקוד, ולכן האות עי"ן בא להשלים י"א אותיות.

כל ישראל ערביין זה לזה. צדיק אחד אמר, "כל ישראל ערבים זה לזה" שצריך להיות מתוק אחד לשני, ערבים לשון יערב לפניך, והערב נא. מדארף זיין זיס איינער צום צווייטן.

והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך. אומר האור החיים הק', שאפשר שכוונת הפסוק להורות לנו מה שאמרו חז"ל, חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שצריך לקבל הרעה בשמחה כדרך ששמח על הטובה, והיה הוא לשון שמחה, כי יבואו עליך כל הדברים, תקבלם בשמחה בהשוואה יחד הברכה והקללה.

הבעל הטורים אומר סימן מתי פ' נצבים וילך מחולקים אם חל ראש השנה ביום ב' או ביום ג', אז נפרדים והסימן "בג המלך – פת וילך", כשה'מלך' פירוש ראש השנה שבו ממליכים את הקב"ה חל בימים ב' או ג', פת לשון שבירה לפרשת וילך שנפרדת מפר' נצבים.

אתם נצבים היום. כלל ישראל דומים ליום, כמו שיום מתחיל בחשך ואח"כ באור, כך ישראל בתחילה יש להם חשך הגלות ואח"כ יהיה אור אורה ושמחה וגאולה בב"א. אתם אותיות אמת, אם תתנהגו באמת שלא תשקרו איש בחברו אז תהיו נצבים חיים וקיימים.

בתיבת 'אתם' מרומז על מה שאמרו חז"ל "שלשה ספרים נפתחים בראש השנה צדיקים בינונים רשעים", א מרמזת על הצדיקים שהיא אות ראשונה, ת מרמזת על הרשעים שהיא אות אחרונה, ומ' מרמזת על הבינונים שהיא באמצע הא-ב. אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם. מתי תזכו להיות נצבים ועומדים, אם תהיו באגודה אחת, וזה שנאמר כולכם (ילקוט). בספר "ילקוט מעם לועז" מביא מעשה בוקן אחד שאמר לבניו לפני מותו הביאו לי חבילה של קנים, ואמר להם מי יכול לשבור את החבילה, נטל כל אחד מהם את אגודת הקנים ולא יכלו לשברה, אמר להם אביהם אני יכול לשברה, התפלאו הבנים איך זה יכול להיות שהרי הוא זקן ותש כוח ואיך יצליח כשהם לא הצליחו, נטל את האגודה ופירק את הקנים אחד אחד ושברן, אמר להם זה מה שאני רוצה לרמז לכם, אם תהיו כולכם באגודה אחת אף אחד לא יוכל לעשות לכם רע, אבל אם תהיו בפירוד יהיו שולטים עליכם המזיקים.

אתם נצבים היום. 'היום רמז לחמשה ימים, שני ימי ראש השנה, יום כיפור, הושענא רבה, שמיני עצרת.

כל איש ישראל הם חשובים במעלות. מספרים על הצדיק הרש"ב שפעם בא אליו סוחר יהלומים ושאל אותו למה הוא משבח אדם מסוים והרי הוא לא רואה בו מעלות מיוחדות, ושתק הצדיק ולא ענה לו, ואח"כ ביקש ממנו הצדיק שיראה לו את היהלומים, והסוחר שם על השולחן את היהלומים, ואמר לו הסוחר על יהלום מסוים שהוא מאד חשוב, אמר לו הצדיק שהוא לא רואה ביהלום הזה מעלה משאר היהלומים, אמר לו הסוחר ביהלומים צריך להיות מומחה כדי להבין בהם, ענה לו הצדיק שגם ביהודי צריך להיות מומחה כדי להבין בו, כל יהודי מוכתר במעלות גדולות (מאורה של תורה).

והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי. ראש ישיבת "פורת יוסף" הרב יהודה צדקה זצ"ל היה אומר רמז למה שאומרים החילונים שהעיקר הלב, שכתוב בפרשה "והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי". הרב שלום שבדרון זצ"ל היה אומר משל למה הדבר דומה שאחד נכנס לבית החולים וראה שאחד שוכב בלי ידיים ובלי רגליים וגונח, שאל אותו מה אומרים הרופאים על הלב שלך, ענה לו שהם אומרים שהלב

עוד אומר האור החיים הק' כי בפסוק זה רואים את החביבות שיש להקב"ה לעמו ישראל, כי הברכה יביא אותה ה' עלינו, וזהו כי יבואו עליך הברכה, והקללה לא יבא עלינו אלא לפנינו, וזהו והקללה אשר נתתי לפניך ולא עליך.

ושבת עד ה'. יש נותנים רמז על פ' נצבים שהיא השבת האחרונה של השנה, "ושבת" אותיות שבת, שתראה להתחזק בשבת האחרונה עד ה' אלקיך, ותתקן את כל שבתות השנה.

ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב ר"ת אלול. בפ' עקב כתוב ומלתם את ערלת לבבכם, ובפרשתנו כתוב ומל ה' אלקיך את לבבך, חז"ל אומרים פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, פירוש שצריכים מקודם להתחיל ואח"כ ה' עוזר, וזה שכתוב ומלתם שתתחילו מקודם לעבוד את ה', ואח"כ ומל ה' אלקיך את לבבך (מעש"ת).

כי קרוב אליך הדבר מאד בפ"ך ובלבבך לעשותו. למה אמר בפ"ך לפני לבבך, כי לפעמים הלב לא מתעורר. אז מקודם צריך להוציא מהפה לימוד ותפילות ואח"כ יתעורר הלב (מאורה של תורה).

כי קרוב אליך הדבר מאד. ר"ת מא"ד משה אברהם דוד, הרוצה הצלחה בתורה שיהיה שפל בעיניו כמוהם שהיו עניים.

פן יש בכך שורש פורה ראש ולענה. אומר הרמב"ן שראש ולענה הם עשבים מרים או ממימים ושמש כן בלשון הקדש. או הם כינויים, יקראו האחד "ראש" שהוא ראש המרורים מר מכולם, והשני יקראו "לענה" כמו לענות מפני (שמות י ג), כי האוכל אותו נגש ונענה לענות נפשו יאכלנו.

שורש פורה ראש ולענה ר"ת שופר, שהשופר מוציא את המר והרע מהלב.

אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך. אומר התרגום יונתן שה' יאסוף אתכם על ידי אליהו הכהן הגדול ומשם יקרב אתכם על ידי מלך המשיח.

אלול 2 מילים לא לו, מי שמחזיק עצמו כלא אז יהיה לו שפע וברכה. ואז יהיה ר"ת אלול אהוב למעלה ונחמד למטה.

אין מברכים את חודש תשרי, יש אומרים כדי לערבב את השטן שלא ידע מתי ראש השנה, ויש אומרים שחודש תשרי הקב"ה מברך אותו שהוא התחלת השנה.

"את לבבך ואת לבב" ראשי תיבות אלול ומוסיף החיד"א שסופי התיבות תכתב, מרמז שבאלול נחזור בתשובה ונכתב בספר חיים טובים.

וילך משה. אומר התרגום יונתן לבית אולפנא, פירוש שהלך לישיבה.

הבעל הטורים אומר שהלך לאבות לומר להם שה' קיים את השבועה שישאל יכנסו לארץ כמבואר בברכות י"ח ע"ב.

ויקרא משה ליהושע וכו' לעיני כל ישראל חזק ואמץ. התורה מסתיימת בתיבות לעיני כל ישראל, ובא לרמז שאחרי שמסיימים את התורה צריכים להתחזק ולהתחיל מחדש.

תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל. כל ר"ת כהנים לוויים, שאפי' כהנים ולויים שעסקו בעבודת המקדש מחויבים ללמוד תורה.

בגמרא עבודה זרה (ב' ע"ב) כתוב, שלעתיד לבוא הקב"ה שואל את אומות העולם, "במה עסקתם?" והם משיבים: "ריבוננו של עולם, הרבה שווקים תיקנו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל שיעסקו בתורה", אמר להם הקב"ה: "כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם וכו' כלום יש בכך זאת?" ואין זאת אלא תורה שנאמר: וזאת התורה אשר שם משה וכו', מיד יצאו בפחי נפש... ותמה

מרן הגר"ז מברסק זצ"ל מהי הקושיה "האם יש בכך זאת?" דהיינו, האם עסקתם בעצמכם בתורה, הרי סוף כל סוף הם טוענים שעשו שאחרים ילמדו תורה? ותרין, קושיית הקב"ה עליהם, אם באמת אתם כל כך דואגים לתורה ושילמדו האחרים, אם כן, למה לא דאגתם ללמוד תורה בעצמכם, אלא על כרחך שכל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, וזוהי השאלה: "כלום יש בכך זאת?", שיוכיח את אהבתכם לתורה. רואים שאפי' העוסקים בחזיון התורה צריכים ללמוד תורה.

בעלי המוסר אומרים שבתפילין יש שני בתים, של יד ושל ראש, של יד הוא אות לאדם עצמו, ושל ראש לאחרים, ואסור להניח של ראש עד שהניח של יד, כי קודם צריך להתעסק ב"אות" של עצמו ואחר כך ב"אות" של אחרים.

הדעת זקנים מביא מדרש, שביום שמת משה כתב 13 ספרי תורה וחילק לכל שבט, ואחד נתן בארון ויש אומרים שהמלאך גבריאל לקח ספר תורה אחד למעלה לגן עדן, והצדיקים קוראים בזה כל יום שני וחמישי. ושואל הב"ח הרי משה מת בשבת ואיך כתב את התורה. ומתרין שמת בערב שבת ונקבר בשבת.

בזהר שאומרים בסעודה שלישית בשבת כתוב שמת בשבת, וגם אומרים 3 פעמים צדקתך במנחה כנגד יוסף משה ודוד שמתו בשבת.

הקהל את העם האנשים והנשים והטף. חז"ל אומרים הטף למה באים, כדי ליתן שכר למביאייהם. שואלים אם ההורים באים למקדש בודאי שלוקחים את הטף אתם שהרי היכן ישאירו אותם, רק זה גופא הפשט שהקב"ה רצה שיהיה להם מצוה בזה וציוה על כך.

במצות הקהל כתוב "אנשים נשים וטף", ר"ת טנא, טנא, טנא בגימטריא 60, גם ברכת כהנים הם 60 אותיות, גם ששה סדרי משנה הם 60 מסכתות, בגלל זה רצה ה' שיבואו כולם אנשים נשים וטף שתחול הברכה וקדושת התורה על כולם (בן איש חי).

חז"ל אומרים שמותר למכור ספר תורה כדי לישא אשה. המצוה הראשונה בתורה היא לישא אשה, והמצוה האחרונה בתורה היא כתיבת ספר תורה שיש ביניהם קשר (מאורה של תורה).

ואנכי הסתר אסתיר אפילו בהסתר גדול "אנכי" אהיה אתכם. מעש"ת.

חז"ל אומרים אסתיר מן התורה מנין, שנאמר ואנכי הסתר אסתיר פני.

ואנכי הסתר אסתיר. מספרים על איזה צדיק שראה את נכדו בוכה, ושאל אותו למה אתה בוכה, אמר לו שהוא משחק עם חבריו ומתחבא כמו כולם ואף אחד לא בא לחפשו, וזה סימן שאין לו ערך אצל חבריו. התחיל הצדיק גם לבכות, ואמר גם ה' מסתיר פניו ובוכה שכתוב במסתרים תבכה נפשי. מדוע אין דורש ואין מבקש.

ה"דעת זקנים" אומר שזה דרך חיבה. משל לאדם שחטא לו בנו, אמר לרבו שיכנו, אבל האב מסתיר פניו שלא יכול לראות איך שמכים את בנו, כך ה' מסתיר פניו כשהאומות מענישים אותם.

פרשת נצבים 40 פסוקים. פרשת וילך 30 פסוקים. 2 עשה,

הפסרה: "שוש אשיש" (ישע"י ס"א).

סיום הפסרות שבע דנחמתא

פרקי אבות פרק ה-1.

הדלקת הנרות: 6:23

שקיעה: 7:02 מוצאי שבת: 7:36 ר"ת: 8:14

סוף זמן ק"ש מג"א: 8:38

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש
כתיבה וחתימה טובה

לעי"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב